

Wandeltochten 9, 20 en 30 km “Langs Poelen en Petgaten”

Drie wandeltochten in de omgeving van Marum

Uitgezet en georganiseerd door de
Stichting Oranjecomité en Bevrijdingsfeesten Marum

Wees voorzichtig bij het oversteken van wegen,
houdt u aan de verkeersregels. U loopt op eigen risico.

9 km

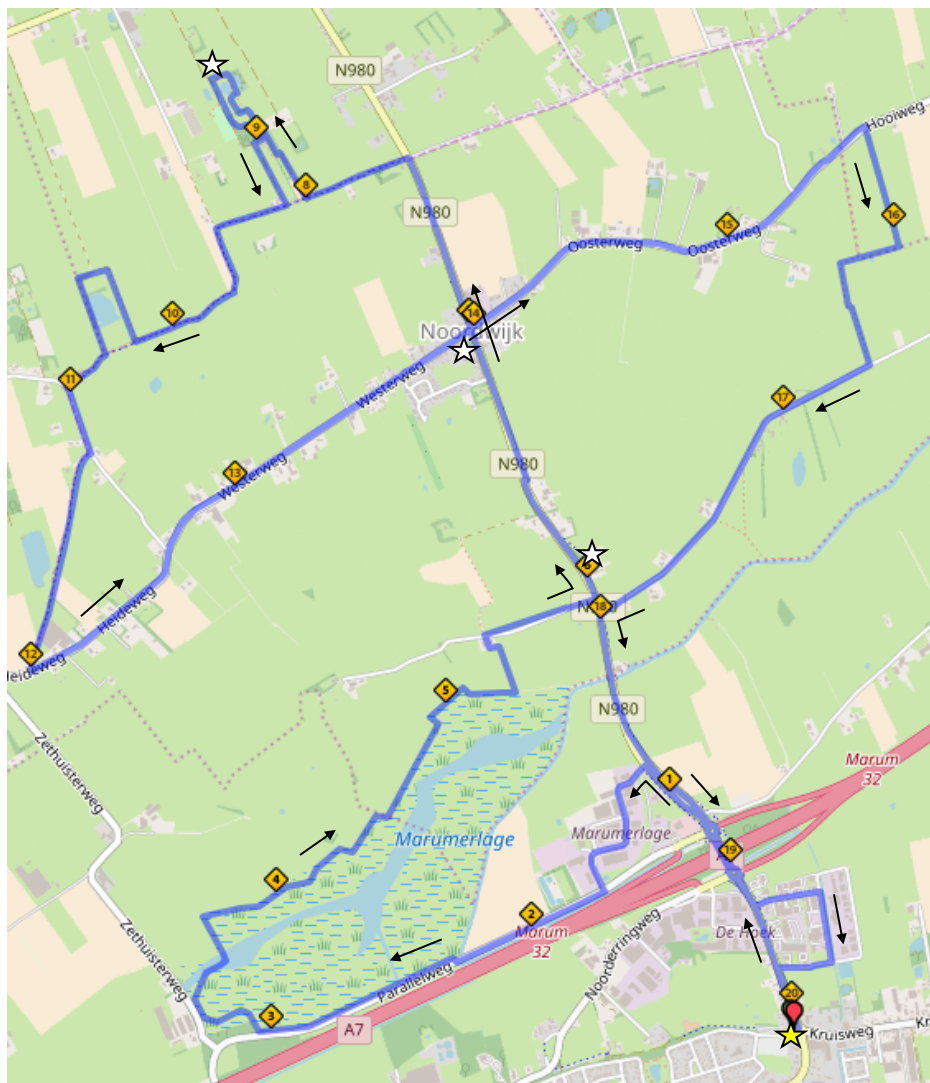
- ★ = begin/eindpunt
- ☆ = stempel/rustpunt

Route 9 km (oranje pijlen met rode band volgen)

- 1 Start vanaf terras Heerlijkheid
- 2 L-af voetpad volgen, richting A7
- 3 Twee keer R-door bij rotonde (onder A 7 door)
- 4 1^e weg L-af (Transportweg)
- 5 Transportweg blijven volgen
- 6 Einde weg R-af en over grasberm lopen
- 7 Inrit naar R naar vrije wandelen op wegen nemen en L-af wandelpad volgen
- 8 Wandelpad blijven volgen om het water van de Marumerlage heen lopen
- 9 Pijl L-af volgen en aangegeven route door weiland langs sloot lopen **
- 10 R-af op asfaltweg
- 11 Einde weg asfaltweg oversteken (**LET OP**) en op fietspad L-af
- 12 Naar rust- en stempelpost bij Eetcafé Vredewold
- 13 Na rust splitsing van routes
- 14 L-af fietspad volgen, vanaf de Beldam weer samenvoeging van routes
- 15 Fietspad blijven volgen en twee keer rechtdoor bij rotonde (onder A 7 door)
- 16 2e weg L-af (Poortweg)
- 17 Einde weg R-af (Factorij) en weer einde weg R-af (blijft Factorij)
- 18 Einde weg L-af en fietspad blijven volgen tot rotonde en naar finish

****** *Op andere data dan 28 april 2018 wandelroute rondom de Marumerlage volledig volgen en bij ingang weer naar grasstrook langs asfaltweg. Hier L-af en blijven volgen tot rotonde hier R-af en bij de volgende rotonde R-door (onder A7 door) en route vervolgen bij punt 16.*

20 km

- ★ = begin/eindpunt
- ☆ = stempel/rustpunt

Route 20 km (oranje pijlen met witte band volgen)

- 1 Start vanaf terras Heerlijkheid
- 2 L-af voetpad volgen, richting A7
- 3 Twee keer R-door bij rotonde (onder A 7 door)
- 4 1^e weg L-af (Transportweg)
- 5 Transportweg blijven volgen
- 6 Einde weg R-af en over grasberm lopen
- 7 Inrit naar R naar vrije wandelen op wegen nemen en L-af wandelpad volgen
- 8 Wandelpad blijven volgen om het water van de Marumerlage heen lopen
- 9 Pijl L-af volgen en aangegeven route door weiland langs sloot lopen **
- 10 R-af op asfaltweg
- 11 Einde weg asfaltweg oversteken (**LET OP**) en op fietspad L-af
- 12 Naar rust- en stempelpost bij Eetcafé Vredewold
- 13 Na rust splitsing van routes
- 14 R-af fietspad volgen
- 15 Einde fietspad de Noorderweg oversteken (**LET OP**) en R-af fietspad verder volgen
- 16 1e fietspad L-af (Leidijk)
- 17 1e pad R-af (Curringherveld)
- 18 Einde pad L-af en direct daarna weer R-af (bij hooikiep)
- 19 Rust- en stempelpost bij "De Curringherschuur"
- 20 Na rust R-af pad vervolgen en einde pad L-af
- 21 R-door gaan (langs groene woonwagen)
- 22 Pad blijven volgen en twee keer over een bruggetje gaan
- 23 Einde pad R-af

** *Op andere data dan 28 april 2018 wandelroute rondom de Marumerlage volledig volgen en bij ingang weer naar grasstrook langs asfaltweg. Hier L-af en deze blijven volgen tot rotonde en dan fietspad ri Noordwijk volgen tot punt 12 en vanaf daar de routebeschrijving weer volgen.*

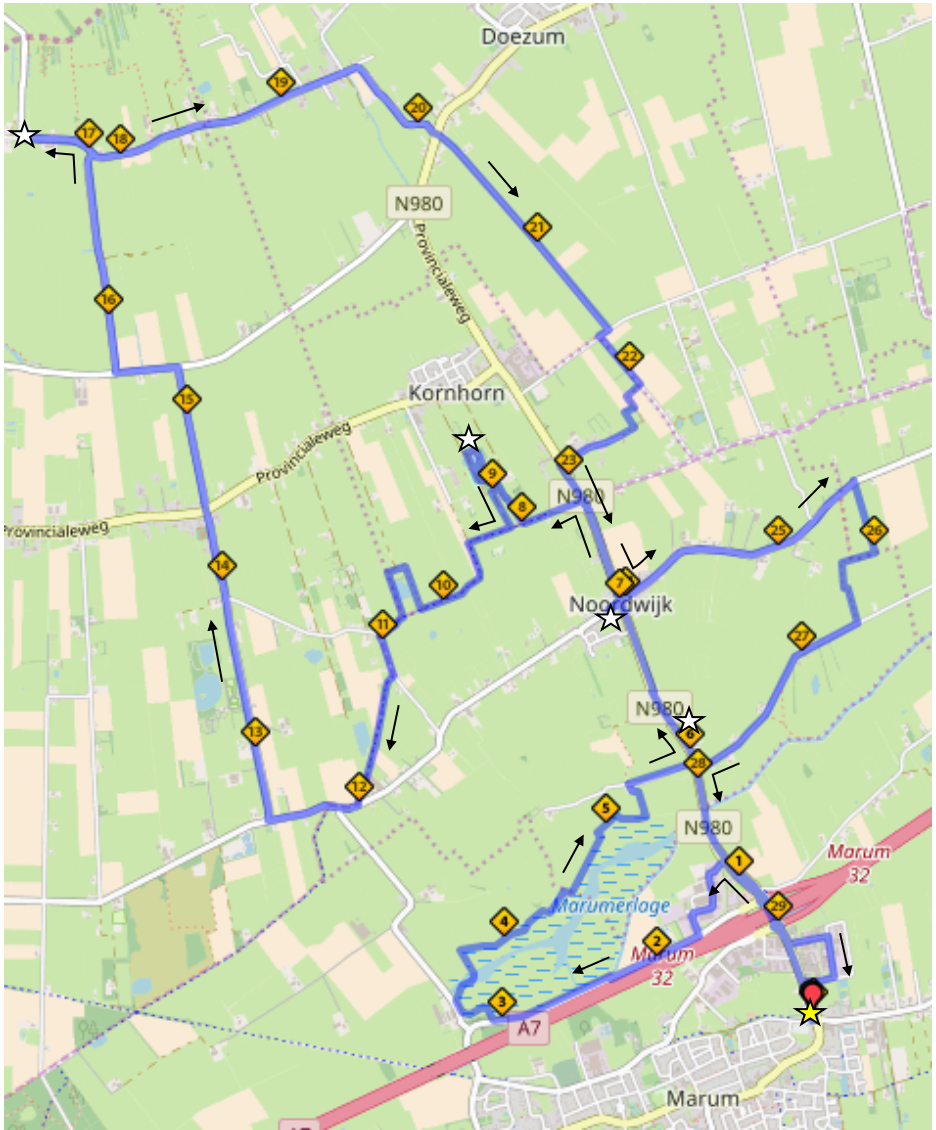
- 24 Bij bocht naar links, R-door over bruggetje van boomstammen en pad volgen
- 25 Einde pad door weiland naar schelpenpad gaan en op het pad R-af
- 26 Einde pad R-af
- 27 1^e pad R-af (over bruggetje) en pad steeds blijven volgen om het petgat heen
- 28 Einde pad, weer over een bruggetje en R-af
- 29 Einde pad L-af (ri fietsknooppunt 82)
- 30 1^e fietspad R-af (Leidijk)
- 31 Bij asfaltweg splitsing routes
- 32 20 km L-af (ri Noordwijk) Heideweg blijven volgen
- 33 Heideweg wordt Westerweg en deze blijven volgen
- 34 Naar rust- en stempelpost dorphuis De Weme
- 35 Samenvoeging van 20 en 30 km
- 36 Vanaf parkeerplaats R-af en Noorderweg oversteken **(LET OP)**
- 37 Oosterweg volgen; deze gaat over in Hooiweg
- 38 Hierna 1^e pad (door de weilanden) R-af
- 39 Pad blijven volgen en aan het einde van het pad over bruggetje en op asfaltweg R-af
- 40 Einde weg (Beldam) L-af (ri fietsknooppunt 98)
- 41 Hier samenvoeging met de 9 km
- 42 Fietspad blijven volgen en twee keer rechtdoor bij rotonde (onder A 7 door)
- 43 2^e weg L-af (Poortweg)
- 44 Einde weg R-af (Factorij) en weer einde weg R-af (blijft Factorij)
- 45 Einde weg L-af en fietspad blijven volgen tot rotonde en naar finish

Route 30 km (oranje pijlen met blauwe band volgen)

- 1 Start vanaf terras Heerlijkheid
- 2 L-af voetpad volgen, richting A7
- 3 Twee keer R-door bij rotonde (onder A 7 door)
- 4 1^e weg L-af (Transportweg)
- 5 Transportweg blijven volgen
- 6 Einde weg R-af en over grasberm lopen
- 7 Inrit naar R naar vrije wandelen op wegen nemen en L-af wandelpad volgen
- 8 Wandelpad blijven volgen om het water van de Marumerlage heen lopen
- 9 Pijl L-af volgen en aangegeven route door weiland langs sloot lopen **
- 10 R-af op asfaltweg
- 11 Einde weg asfaltweg oversteken (**LET OP**) en op fietspad L-af
- 12 Naar rust- en stempelpost bij Eetcafé Vredewold
- 13 Na rust splitsing van routes
- 14 R-af fietspad volgen
- 15 Einde fietspad de Noorderweg oversteken (**LET OP**) en R-af fietspad verder volgen
- 16 1e fietspad L-af (Leidijk)
- 17 1e pad R-af (Curringherveld)
- 18 Einde pad L-af en direct daarna weer R-af (bij hooikiep)
- 19 Rust- en stempelpost bij “De Curringherschuur”
- 20 Na rust R-af pad vervolgen en einde pad L-af
- 21 R-door gaan (langs groene woonwagen)
- 22 Pad blijven volgen en twee keer over een bruggetje gaan
- 23 Einde pad R-af

** *Op andere data dan 28 april 2018 wandelroute rondom de Marumerlage volledig volgen en bij ingang weer naar grasstrook langs asfaltweg. Hier L-af en deze blijven volgen tot rotonde en dan fietspad ri Noordwijk volgen tot punt 12 en vanaf daar de routebeschrijving weer volgen.*

30 km

- ★ = begin/eindpunt
- ☆ = stempel/rustpunt

- 24 Bij bocht naar links, R-door over bruggetje van boomstammen en pad volgen
- 25 Einde pad door weiland naar schelpenpad gaan en op het pad R-af
- 26 Einde pad R-af
- 27 1^e pad R-af (over bruggetje) en pad steeds blijven volgen om het petgat heen
- 28 Einde pad, weer over een bruggetje en R-af
- 29 Einde pad L-af (ri fietsknooppunt 82)
- 30 1^e fietspad R-af (Leidijk)
- 31 Bij asfaltweg splitsing routes
- 32 Asfaltweg oversteken en ri fietsknooppunt 82
- 33 Asfaltweg oversteken en fietspad blijven volgen
- 34 Bij bocht naar links van het fietspad, het pad verlaten en de asfaltweg volgen (bij fietsknooppunt 82, ri fietsknooppunt 90)
- 35 1^e weg R-af (Openderweg)
- 36 Direct na Zuiderweg het 1^e pad L-af
- 37 In bocht naar links bij schrikdraad, ga daar R-af (graspad langs sloot wordt asfaltweg)
- 38 Einde weg R-af en op kruispunt L-af (Hoflaan)
- 39 Einde weg (fietsknooppunt 90) L-af en 1^e weg R-af (Jilt Dijksreed) **LET OP** bij het oversteken van de Kaleweg
- 40 Einde weg (bij fietsknooppunt 89) L-af (ri fietsknooppunt 23)
- 41 Bij weg naar rechts, R-door gaan (Fyske dyk), na 100 meter R-af naar rust- en stempelpost Theetuin
- 42 Na rust terug naar asfaltweg en L-af ri Peebos (ri fietsknooppunt 89)
- 43 Peebos blijven volgen (ri fietsknooppunt 88), over brug gaan en weg volgen tot kruising met asfaltweg (bij fietsknooppunt 49) en deze oversteken (**LET OP**).
- 44 Na oversteken de Polmalaan volgen tot einde weg. Hier R-af en direct weer L-af (Polmalaan)
- 45 Na markeersteen IJje Wijkstra het 1^e pad R-af (Curringherpad). Over het bruggetje gaan en het pad blijven volgen. Na klaphekje het pad vervolgen, dit wordt een asfaltweg
- 46 Einde weg, de voorrangsweg oversteken (**LET OP**) en op fietspad L-af

- 47 Fietspad blijven volgen tot kerk, hier R-af en naar rust- en stempelpost dorpshuis De Weme
- 48 Samenvoeging van 20 en 30 km
- 49 Vanaf parkeerplaats R-af en Noorderweg oversteken (**LET OP**)
- 50 Oosterweg volgen; deze gaat over in Hooiweg
- 51 Hierna 1^e pad (door de weilanden) R-af
- 52 Pad blijven volgen en aan het einde van het pad over bruggetje en op asfaltweg R-af
- 53 Einde weg (Beldam) L-af (ri fietsknooppunt 98)
- 54 Hier samenvoeging met de 9 km
- 55 Fietspad blijven volgen en twee keer rechtdoor bij rotonde (onder A 7 door)
- 56 2^e weg L-af (Poortweg)
- 57 Einde weg R-af (Factorij) en weer einde weg R-af (blijft Factorij)
- 58 Einde weg L-af en fietspad blijven volgen tot rotonde en naar finish

De Leidijk

Tijdens de middeleeuwse transgressieperiode van 1200 tot 1500 n. Chr., toen er veel wateroverlast ontstond, waren de inwoners van het Westerkwartier wel gedwongen daartegen iets te ondernemen. Kort na het jaar 1250 werden in deze streek de eerste dijken opgeworpen. Ook langs de hooggelegen gasten werden dijkjes opgeworpen, leidijken genoemd, die het water dat via afvoersloten en open riviertjes binnendrong, moesten buitensluiten.

De Leidijk is door het klooster Trimunt in de tweede helft van de 15de eeuw aangelegd ter bescherming van hun landerijen tegen het zure veenwater uit de noordelijke venen van Opende. Deze middeleeuwse Leidijk is vanaf Trimunt tot aan Boerakker nog grotendeels intact als weg, zandweg of fiets- en wandelpad. Het is duidelijk te zien dat er van de afmeting van een dergelijke dijk geen overdreven voorstelling gemaakt moet worden maar dat de oorspronkelijke functie door het hoogteverschil van 50cm tot 1 meter nog steeds goed zichtbaar is.

Noordwijk

De naam Noordwijk zou zijn afgeleid van een buurt ten noorden van Marum. Noordwijk, een dorp met ongeveer 460 inwoners, ligt op een kruising waarvan de straatnamen de richting aangeven: Noorderweg, Westerweg en Oosterweg.

Het kerkje van Noordwijk neemt al bijna zeven eeuwen een markante plek in in het gebied ten noorden van Marum. Op het kruispunt van de Westeren de Oosterweg staat het hooggelegen kerkje als een baken in het omringende landschap. Nog geen eeuw geleden werden bijvoorbeeld de zieken uit het laaggelegen gebied in Lucaswolde op een slee naar het kerkje gebracht waar de dokter uit Marum dan in allerijl naar toe werd ontboden. De kerkje dat dateert uit het begin van de veertiende eeuw is tegenwoordig eigendom van de Stichting Oude Groninger Kerken. De klok is gegoten in 1712, het doopvont dateert uit de 17e eeuw en de preekstoel is rond 1600 gebouwd. De lengte van het gebouw bedraagt 16 meter, de breedte 7 meter. Na de restauratie in 2005, heeft het kerkje een brede maatschappelijke bestemming gekregen. Tegenwoordig is het in gebruik voor algemene culturele doeleinden, rouw- en trouwdiensten, doopdiensten en andere bijeenkomsten. Vanaf het lijkhuisje achter de kerk loopt het 'Leedaanzeggerspad', een wandeling tijdens welke de geschiedenis van het dorp in de negentiende eeuw behandeld wordt.

Marumerlage

Precies ten noorden van het dorp Marum ligt het gebied Marumerlage waardoor het Oude Diepje/Dwarsdiep stroomt. Het is een 25 hectare groot moerasgebied dat in 2014 door het waterschap Noorderzijlvest in samenwerking met de provincie Groningen en Staatsbosbeheer is aangelegd. De beek is opnieuw aangelegd, er is grond verplaatst en er zijn stuwen en vispassages aangelegd. Hierdoor is het gebied natter geworden en is er een moeras ontstaan. Uit ervaringen elders in het land weten we dat natte natuur van enige omvang van grote betekenis is voor allerlei soorten vogels. Verschillende soorten ganzen maken gebruik van het gebied als foerageerplaats. Het gebied is ook ontdekt door verschillende weidevogels zoals Kievieten, grutto's, scholeksters, graspiepers en slobeenden. En in de winter is bij vorst de Marumerlage vaak de eerste plaats waar de schaatsers zich op het ijs begeven.

Marumerlage

Het drama van de viervoudige doodslag door IJje Wijkstra

Over het algemeen was het Westerkwartier in de negentiende en begin twintigste eeuw een arm gebied, waar hoofdzakelijk arbeiders en keuterboeren een bestaan probeerden op te bouwen. IJje Wijkstra werkte als voeger (als er werk was) en woonde bij zijn moeder in het ouderlijk huis. Hij was als kind – de jongste van vijf – een gevoelige jongen en begon als jong-volwassene met het drinken van te veel drank.

Hij was 33 jaar toen hij in 1928 een verhouding kreeg met Aaltje Wobbles die woonde achter het terrein dat nu bekend is als het Curringherveld. Zij was een relatief jonge moeder van zes kinderen. Haar echtgenoot zat voor diefstal in de gevangenis. Eerst logeerde hij twee weken bij haar, maar ging terug naar huis. Toen zijn moeder van de verhouding hoorde, verhuisde de gelovige vrouw. Ze trok in bij IJjes broer Hendrik. Volgens IJjes verhaal was ze ziek en is ze enkele weken later gestorven.

Aaltje Wobbles liet haar zes kinderen in de steek en trok in bij IJje Wijkstra. Justitie in Groningen wilde haar hierover horen en gaf de burgemeester van Grootegast opdracht haar aan te houden. Op een ijskoude winterdag, 18 januari 1929, liepen daarom vier veldwachters het

erf op bij IJje Wijkstra aan de Poelmalaan. Hij wachtte hen op met een karabijn en schoot ze dood. Hij vluchtte, stak zijn huis in brand en bracht Aaltje bij haar neef. Lichtgewond werd hij later aangehouden.

In eerste instantie werd hij veroordeeld tot levenslang, maar in hoger beroep kreeg hij twintig jaar. De gevangenschap veroorzaakte grote psychische problemen bij de voeger uit Kornhorn. In 1941 werd hij vanuit de strafgevangenis in Leeuwarden overgebracht naar een krankzinnigengesticht in Eindhoven. Daar overleed hij twee weken later, 'uitgeteerd en aangetast door tuberculose', op 10 juni 1941.

Markeersteen IJje Wijkstra

Het Curringherveld

De eerste bewoners van 'Kornhorn' vestigden zich in de achtste eeuw op een oost-west lopende zand- en keileemrug. Dit soort ruggen waren ontstaan in de IJstijd en worden 'gasten' genoemd. Rondom bestond het gebied uit hoog- en laagveen. Vanaf de Middeleeuwen werd het hoogveen ontgonnen. Deze ontginningen werden loodrecht op de zandrug uitgevoerd. De kerspelen, bestuurlijk-juridische eenheden, hadden de macht over de grond en bepaalden de omvang van de percelen. Nadat het hoogveen was

afgegraven ontstond er heide. Ook deze heide is in de loop der jaren afgeplagd en zo veranderde het landschap langzamerhand in weilanden, omringd met houtsingels.

In 1997 heeft Staatsbosbeheer een aantal percelen grasland in het voor natuur bestemde gebied ten zuiden van Kornhorn aangekocht. Vanwege de natuurbestemming waren de inwoners van Kornhorn toen ongerust dat het gebied niet meer vrij toegankelijk zou zijn en zijn in gesprek gegaan. Staatsbosbeheer heeft hen toen gevraagd om mee te denken over de inrichting van het gebied. De plannen daarvoor zijn verder uitgewerkt door de werkgroep Cultuur en Historisch Erfgoed Kornhorn waardoor zij daarna ook actief konden meewerken aan de ontwikkeling. Sindsdien is door tientallen vrijwilligers een groot aantal projecten gerealiseerd zoals de aanleg van wandelpaden en houtsingels en de bouw van een hooikiep. Ook een stuk heide is teruggebracht en er is een petgat gegraven met daaromheen de kenmerkende natte gronden. De geschiedenis van het landschap is zo in het Curringherveld zichtbaar gemaakt.

Het Curringherveld in volle bloei (bron: www.cenhek.nl)

Bij de samenstelling van dit boekje is gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

- "Vlijtige armoede en tonnen gouds" door J. en H.J. Boerema. Uitgegeven door de Rabobank Marum-De Wilp, 1989
- www.marum.nl
- www.wikipedia.nl
- Nederzettings- en ontginningsgeschiedenis van Vredewold in het Westerkwartier van de provincie Groningen (ca 700 - ca 1500 ad). Truus Veldhuis, Masterscriptie Rijksuniversiteit Groningen, 2011
- www.kerknoordwijk.nl
- <https://www.provinciegroningen.nl/uitvoering/natuur-en-landschap/natuurnetwerk-nederland/zuidelijk-westerkwartier/moerasgebied-marumerlage/>
- <https://www.boswachtersblog.nl/groningen/2016/04/15/marumerlage-trekt-wereldreizigers/>
- <http://www.online-toeristenbureau.nl/toeristeninformatie-vakantie-friesland-groningen-lauwersmeer>
- <http://www.cenhek.nl/>

Deze wandeltocht is een initiatief van de Stichting Oranjecomité en Bevrijdingsfeesten Marum en is mogelijk gemaakt door:

Gemeente Marum

"Heerlijkheid"

*Horecacentrum "Heerlijkheid"
Marum*

*Jan Willem Blanke
Keurslager Marum*

Staatsbosbeheer

Wandeltochten:

G. Kooiker

Achtergrondinformatie:

J.W. Hesselink

Foto's:

J.W. Hesselink

Vormgeving:

M. van Zutphen

Download de routes als GPX-bestand
via onze website of via deze QR-code!

© copyright 2018 Oranjecomité Marum

